

Dato: 20.11.2017 Arkivkode: N - 122 Bilag nr: Arkivsak ID: 17/2148 J.post ID: 17/216388
Saksansvarlig: Eirik Lindstrøm
Saksbehandler: Borgny Danielsen

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Valgstyret	28.11.2017	011/17

Stortings- og sametingsvalget 2017 - evaluering av gjennomføringen i Bærum kommune

Valgstyret-28.11.2017- 011/17

Vedtak:

1. Redegjørelsen knyttet til evaluering og oppsummering av gjennomføringen av stortings- og sametingsvalget 2017 i Bærum kommune tas til orientering.
2. Valgorganisasjonen jobber videre med de evalueringer og forbedringstiltak som beskrives i saken.

Forslag til vedtak:

1. Redegjørelsen knyttet til evaluering og oppsummering av gjennomføringen av stortings- og sametingsvalget 2017 i Bærum kommune tas til orientering.
2. Valgorganisasjonen jobber videre med de evalueringer og forbedringstiltak som beskrives i saken.

SAKEN I KORTE TREKK

I tråd med tidligere praksis har valgorganisasjonen i etterkant av stortings- og sametingsvalget 2017 evaluert gjennomføringen og drøftet forslag til effektiviseringer og forbedringer som kan gjøres til neste valg.

Evalueringen baserer seg på informasjon fra flere ulike kilder, herunder:

Valgstyrets innspill

Valgorganisasjonens egne erfaringer med valgarbeidet

Spørreundersøkelse som ble sendt ut til valgmedarbeidere som deltok på valgdagen.

Tilbakemeldinger fra innbyggere, enten formidlet direkte til valgorganisasjonen eller gjennom media.

Hovedinntrykket er at valget som helhet ble gjennomført på en svært god og effektiv måte og innenfor de rammer som er satt i regelverket og av valgstyret. Det er ikke mottatt klager på forberedelser eller gjennomføringen av valget.

Følgende områder er tatt opp og drøftet i saken:

1. Elektronisk manntall og valgadministrasjonssystemet EVA
2. Tidligstemmegivning
3. Forhåndsstemmegivning
4. Valgkretser og valgtingslokaler
5. Kryss i manntallet og antall stemmesedler
6. Manntall
7. Opptelling og valgoppgjør
8. Rekruttering og bemanning
9. Informasjon
10. Sametingsvalget
11. Tilbringertjeneste
12. Valgobservasjon
13. Listebærere
14. Velgere som trenger hjelp i valglokalet og valgavlukket
15. Valglovutvalget

Innledende statistikk

Ved årets valg ble totalt 70 603 stemmer partifordelt. Av de partifordelte stemmene ble 35 450 (42,70%) avgitt ved forhåndsstemmegivning, mens 35 153 (42,28%) ble avgitt på valgdagen. For hele kommunen var valgdeltakelsen (oppmøte) på 84,98%. Dette er blant de høyeste i landet. På landsbasis var fremmøteprosenten 78,2%. I 2013 var deltakelsen på 85,1%. Samlet valgdeltakelsen var størst i Jar krets (90,96 %), og lavest i Rykkinn krets (79,05%).

Tilsvarende tall i for valgdeltakelse i Asker var i 2017 84,37%. I 2013 var deltakelsen på 84,80%.

Forhåndsstemmedeltakelsen er størst i Snarøya krets (62,10%) og minst i Skui krets (32,71%).

Valgdeltakelsen er størst i kretser med forhåndsstemmemottak:

- Snarøya krets 62,10 %
- Bekkestua krets 47,69%
- Lysaker og Stabekk krets 46,51%
- Sandvika krets 44,82%
- Rykkinn krets 43,71%

Valgdirektoratet

Valgdirektoratet (VD), som er underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, har ansvaret for valggjennomføringen på landsbasis. VD har stått for all opplæring av kommunens sentrale valgressurser samt supporttjeneste.

Høy tillit til politiske institusjoner er nødvendig for å ha et velfungerende demokrati. I Norge er det høy tillit til valggjennomføringen og til de politiske institusjonene.

Økonomi

Ikke alle utgifter forbundet med valg er regnskapsført pr. 10.11.17. Ytterligere utgifter kan således påløpe.

På driftsregnskapet er det foreløpig utgiftsført totalt 4 650 000 kroner til valget 2017. Den klart største posten knytter seg til lønn og sosiale utgifter til alle valgmedarbeiderne som har medvirket til avviklingen av valget, og utgjør ca. 3 300 000 kroner. Øvrige store poster under driftsutgifter er konsulenttjenester fra IT-enheten, konsulenttjenester fra leverandør av skannere/programvare, mindre forbruksutstyr og matservering på valgdagen.

På investeringsregnskapet er det foreløpig utgiftsført totalt 1 715 000 kroner til valget 2017. Dette knytter seg hovedsakelig til kjøp av PCer, skrivere, skannere o.l. digitalt utstyr i forbindelse med bruk av elektronisk manntall i valglokale og automatisert skanning og opptelling av stemmesedlene. I tillegg kommer fornyelse av noe utstyr som valgavlukker osv. Det er lagt til rette for gjenbruk av innkjøpt digitalt utstyr internt i kommunens organisasjon.

Samlet ser det følgelig ut til at utgiftene forbundet med årets valgavviklingen vil ligge på ca. 6 365 000 kroner. Merkostnadene knyttet til innføringen av den nye forskriften om foreløpig manuell telling av stemmesedler, er herunder anslått til ca. 350 000 kroner.

Ressursbruk

Valgorganisasjonen for valget 2017 har bestått av 8 personer fra politisk sekretariat, IT-enheten og Eiendom.

Det blir stadig mer omfattende og krevende å organisere valg. Omfanget av prosjektet vokser, både ved at stemmetilbudet utvides og ved at det kommer nye tiltak og løsninger som skal innføres. En vellykket valggjennomføring forutsetter godt samarbeid og god koordinering mellom en rekke ulike faggrupper og tjenester. Politisk sekretariat, IT-enheten, Eiendom, Transport, Kommunikasjonsenheten, HR-enheten, Vei og trafikk, Natur og idrett, lokale driftsteknikere (vaktmestere) og ansvarlige for lokalene (for eksempel rektor på skoler) har alle være tett involvert i både forberedelsen og gjennomføringen av prosjektet.

Gode planer og tiltak er videreutviklet i 2017, disse kan gjenbrukes kommende valg og bidra til at det kan jobbes enda mer effektivt.

DEL 2 – MER OM SAKEN:

1. ELEKTRONISK MANNTALL OG VALGADMINISTRASJONSSYSTEMET EVA

Elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen er innført som en permanent ordning fra og med valget 2017. I praksis betyr dette at papirmanntallet utgår og stemmemottakerne på valgtinget registrerer stemmegivningen elektronisk, slik som ved forhåndsstemmegivningen. Elektronisk avkryssing i manntallet bidrar klart til hurtigere valgavvikling. Det effektiviserer stemmemottaket, opptellingen og valgoppgjøret. I tillegg vil elektronisk avkryssing i manntallet redusere antall feilavkryssinger, fordi valgfunksjonæren gjerne benytter valgkortet for å søke opp velgeren i manntallet. Ordningen med elektronisk avkryssing i manntallet fungerer svært godt og effektiviserer valggjennomføringen i en stor kommune som Bærum. Alle forhold knyttet til det IKT-messige fungerte i tråd med fastlagte planer. Maskiner, håndskannere, systemer og rutiner fungerte som det skulle. Netttilgangen var stabil hele valgdagen i samtlige valglokaler, det var derfor ikke behov for å

ta i bruk beredskapsrutinen.

Kretsvisе resultatеr

Det еr fortsatt slik at velgerne tilhører en bestemt krets. Velgerne kan imidlertid stemme hvor som helst i kommunen valgdagen. Stemmen telles i den krets den еr avgitt. Dette innebærer at kretsvisе resultatеr og oppmøteprosenten blir noe annerledes enn ved tidligere valg.

2. TIDLIGSTEMMEGIVNING

Veiledningstorget i kommunegårdens sentralhall og dets personell ble benyttet til formålet innenfor ordinær åpningstid kl. 08:00 – 15:00 (mandag-fredag). Antall mottatte tidligstemmer еr relativt stabil slik tabellen nedenfor viser:

Stortingsvalg	Tidligstemmer
2009	200
2013	292
2017	239
Kommunestyrevalg	Tidligstemmer
2011	77
2015	114

3. FORHÅNDSSTEMMEGIVNING

I henhold til loven kan forhåndsstemmer avgis fra 10. august innenriks og fra 1. juli utenriks og på Svalbard og Jan Mayen. Forhåndstemmegivningen innenriks og på Svalbard og Jan Mayen avsluttes fredag før valgdagen. Utenriks avsluttes nest siste fredag før valgdagen 1.9.17 (valgloven § 8-1). Samlet mottok Bærum rekordhøye 35.604 forhåndsstemmer.

Tabellen nedenfor viser utviklingen av andelen avgitte forhåndsstemmer i Bærum:

Stortingsvalg	Andel forhåndsstemmer	Valgdeltakelse totalt (Bærum)
1997	21,0 %	84,2 %
2001	23,1 %	82,1 %
2005	24,9 %	83,8 %
2009	27,1 %	83,5 %
2013	31,8 %	85,1 %
2017	42,70	84,98 %
Kommunestyrevalg	Andel forhåndsstemmer	Valgdeltakelse totalt (Bærum)
1999	17,3 %	68,1 %
2003	12,1 %	64,7 %
2007	16,1 %	66,7 %
2011	22,3 %	69,9 %
2015	27 %	63,6 %

Det økende antall forhåndsstemmer tyder på at kommunen lykkes godt med tilrettelegging for forhåndsstemmegivning. I år var det mulig å forhåndsstemme på kjøpesenter både på Rykkinn senter og Fornebu senter. Hensikten er å gi velgere økt tilgjengelighet til å avgi stemme. Lokalene er tilpasset universell utforming og tilfredsstillende departementets krav om at forhåndsstemmegivning skal foregå i rolige og verdige former. Fire godt tilgjengelige forhåndsstemmestemottak, utvidet åpningstid og godt informasjonsarbeid har sannsynligvis bidratt til å øke andelen forhåndsstemmer betydelig i 2017.

Den totale valgdeltakelsen i Bærum har ikke økt sammenlignet med valget i 2013, men andelen forhåndsstemmer har økt betydelig med bedret tilrettelegging. Det er fordelingen av velgere mellom forhåndsstemmegivning og stemmegivning på valgdagen som er endret. Samlet valgdeltakelse i Asker er nesten like høy som i Bærum til tross for at det kun er mulig å forhåndsstemme ett sted i kommunen, på servicetorget

Hvor avgis forhåndsstemmer i Bærum?

Tallene i parentes er fra valget i 2013.

Stemmested	
Bekkestua bibliotek	10346 (5948)
Kommunegården i Sandvika	7425 (6627)
Rykkinn Senter	5790 (2002)
Fornebu senter	4480
Politisk sekretariat (fra andre kommuner)	6407 (5404)
TIL andre kommuner	2947 (1091)

Når avgis forhåndsstemmene?

Etter 1 uke var 15% av stemmene avlagt.

Etter 2 uker var 31% av stemmene avlagt.

Etter 3 uker var 53,4% av stemmene avlagt.

Etter 4 uker var 98,4% av stemmene avlagt.

Antall forhåndsstemmer som sendes andre kommuner har økt betydelig. Dette er trolig en konsekvens av forhåndsstemmestemottak på kjøpesenter. Flere velgere manntallsført i andre kommuner benytter tilbudene i Bærum.

2019

Valgstyrets leder har i valgstyret uttrykt ønske om å utvide med nok et forhåndsstemmestemottak, gjerne i Bærums Verk området. Valgstyrets sekretær vil fremlegge en vurdering av dette på nyåret valgåret 2019.

Forhåndsstemmested i Sandvika:

Kommunegården er under oppussing neste valg. Rådhusets vestibyle kan være et godt alternativ. Valgstyrets sekretær vil fremlegge en vurdering av dette på nyåret valgåret 2019.

Forhåndsstemmested Rykkinn senter bør relokiseres på senteret til et enda mer tilgjengelig sted. Det inngås dialog med senterledelsen tidlig valgåret 2019 med sikte på å finne en god løsning.

Åpningstider kan utvides ytterligere lørdager. Åpne forhåndsstemmemottak samtlige lørdager i forhåndsstemmeperioden fra 10. august gir enda bedre tilgjengelighet til valg, også med tanke på at valgkampen er i full gang. Valgstyrets sekretær vil fremlegge en vurdering, også kostnader, av dette på nyåret valgåret 2019.

3.1 Forhåndsstemmegivning ved helse- og sosialinstitusjoner

Kommunen har ansvar for gjennomføring av forhåndsstemmingen på helse- og sosialinstitusjonene i kommunen. *Alle* velgere i kommunen har mulighet til å avgi forhåndsstemme på kommunens helse- og sosialinstitusjoner. Tilbudet markedsføres på lik linje med andre valgtilbud. Til orientering er det kun én dags stemmegivning pr. institusjon, men stemmemottakere rykker ut på ny ved behov.

Kommunestyret vedtok i møte 28.09.2016, sak 092/16 at ved all forhåndsstemming på institusjonene skal den enkelte beboer spørres særskilt om ønske om å stemme, og veiledes i tråd med individuelle behov. Dette er utført i nært og godt samarbeid med kommunalsjef for pleie og omsorg samt institusjonenes tjenesteledere.

2019

Det er fortsatt forbedringspotensiale når det gjelder tilrettelegging på institusjonene. Valgorganisasjonen vil jobbe videre med rådmannen for å ytterligere forbedre samarbeidet med institusjonene.

Stortingsvalg	Stemmegivninger institusjonsmottak
2009	882
2013	1034
2017	1059
Kommunestyrevalg	Stemmegivninger institusjonsmottak
2007	722
2011	854
2015	799

3.2 Ambulerende stemmegivning (hjemmestemming)

Velgere som på grunn av sykdom eller uførhet ikke kan avgi stemme til stemmemottaker oppnevnt av valgstyret, kan etter søknad til valgstyret avgi forhåndsstemme der de oppholder seg. Alle velgere som søkte om hjemmestemming fikk innvilget søknaden. Velgerne uttrykker stor tilfredshet med tilbudet.

Stortingsvalg	Stemmegivninger hjemmestemmer
2009	130
2013	86
2017	97
Kommunestyrevalg	Stemmegivninger hjemmestemmer
2007	40
2011	72
2015	50

3.3 For sent innkomne forhåndsstemmer

Når det gjelder stemmer fra utlandet i 2017 er samtlige avgitt i rett tid (innen 1/9-17) (valgloven § 8-1). Årsakene er trolig treg postgang samt at utenriksstasjonene samler opp forhåndsstemmer før de sendes til velgerens hjemkommune. Dette handler om tilstrekkelig informasjon til utenriksstasjonene noe som er Valgdirektoratets ansvar. Valgorganisasjonen vil ta dette opp med VD.

Stortingsvalg	For sent innenriks	For sent utenriks
2013	63	15
2017	39	18
Kommunestyrevalg	For sent innenriks	For sent utenriks
2011	59	5

2019

Valgstyrets sekretær vurderer at antall for sent innkomne stemmer fortsatt er for høyt. I et høringssvar til regjeringens forslag om ny postlov foreslår Posten Norge å slå sammen A og B-post til én felles tjeneste. Det vil bety at Posten får én poststrøm og to dager på seg til å levere brev noe som vil innebære at det blir slutt på levering over natten.

Slik valgstyrets sekretær ser det, er det 2 alternativer som kan vurderes:

1. Endring av lovfestet frist for avleggelse av forhåndsstemmer (fra fredag før valget til torsdag?).
2. Endring av lovfestet frist for godkjenning av forhåndsstemmer (fra tirsdag etter valget kl. 17 til onsdag etter valget?).

Det er for mange stemmer som kommer for sent. Sett i lys av at posten i framtida kan få to dager på seg til å levere brev, bør det vurderes nok en lovendring knyttet til denne problemstillingen, jfr kap. 15 og valglovutvalget.

4. VALGKRETSE OG VALGTINGSLOKALER

I tråd med kommunestyrets beslutning i sak 091/16 ble stortingsvalget 2017 gjennomført i 18 valgkretser. Erfaringene med nåværende kretser og valglokaler er svært gode. Valgstyrets sekretær mener at valgdagen 2017 ble gjennomført på en effektiv og korrekt måte og i samsvar med vedtatte rammer, rutiner og regelverk.

Valgorganisasjonen har økt antall valgmedarbeidere i valglokalene, antall avlukker og antall PCer/avkrysserbord for å møte den største pågangen av velgere. Det ble utarbeidet skilt- og parkeringsplan som ble publisert på internett og dessuten gjennomført trafikk- og parkeringsdirigering ved de fleste valglokaler. Det er produsert store mobile skilt for gjenbruk og nye tegninger for samtlige valglokaler for at valglokalene møbleres slik at det sikres maksimalt tempo og flyt i valglokalene. Iverksatte tiltak ga ønsket effekt. Det er ikke meldt om problemer knyttet til parkering og kødannelse i 2017. Valgorganisasjonen har observert grundig hvordan samtlige valglokaler fungerte ved valget og kan slå fast at erfaringene er gode og tilstrekkelige for å ta med inn i planleggingen av et nytt valg i 2019. Den store andelen forhåndsstemmer reduserte "trykket" på valgdagen.

Velgerstrøm i løpet av dagen (alle kretser)

Kl. 16 var 42% av stemmene avlagt.

Kl. 18 var 67% av stemmene avlagt.

Utfordringer med skoler som valglokale

Det er svært viktig at det ikke innkalles til personalmøter, foreldremøter eller andre aktiviteter på skolene som opptar areal og parkeringsplasser valgdagen. Valg medfører betydelig økt trafikk ved skolen/valglokalet. Det er viktig at skolen/SFO er klar over at skolegård, ballplasser, håndballbaner, grusbaner mm ved skolen tas i bruk som parkeringsplasser valgdagen. Barnas lekeareal ute vil på mange skoler bli gjort om til parkeringsplasser. Skolens personalrom benyttes også til valgformål hele dagen og kvelden.

Valgstyrets sekretær holdt en liten valginformasjon for rektormøtet kort tid før valget noe som skapte begeistring. Likevel ble det arrangert personalmøter valgdagen på Eiksmarka, Løkeberg og Jong skoler samt Rykkinn skole avd. Berger. Dette skapte som forventet parkeringsutfordringer for velgerne og parkeringsdirigering måtte iverksettes tidligere enn planlagt.

2019

Valgorganisasjonen vil jobbe videre med rådmannen for å ytterligere forbedre samarbeidet om bruk av skoler som valglokaler.

5. AVVIK MELLOM KRYSS I MANNTALLET OG ANTALL STEMMESEDLER

I valgoppgjøret avdekkes avvik mellom antall kryss i manntallet og antall stemmesedler i urnene. Noe skyldes tellefeil i den foreløpige manuelle optellingen. Øvrige forklaringer på dette kan være at velgeren ikke ble krysset i manntallet da stemmen ble avgitt (feil fra stemmemottaker). Det kan også skyldes at velgeren pakker to eller flere stemmesedler inn i hverandre uten at dette oppdages av stemmemottaker. Kun den ytterste stemmeseddelen, som har fått stempel, blir tellende.

2019

Det er fortsatt for mange stemmesedler som forkastes grunnet mangel på stempel. Denne feilen vil bli gjenstand for et spesielt fokus på opplæringer som gis valgmedarbeidere neste valg.

Avviket mellom foreløpig og endelig opptelling av forhåndsstemmesedler.

Ved opptelling ble det avdekket 126 stemmesedler i differanse mellom foreløpig manuell opptelling og endelig opptelling/skanning. Blant forhåndsstemmene er det mange generelle stemmesedler med blindeskrift. Disse er avgitt i andre kommuner og kommer til Bærum i posten. Stemmeseddelen er tykk, vanskelig å telle og en kilde til feil i den manuelle opptellingen fordi hullene i blindeskriften henger i hverandre slik at en teller feil.

2019

Valgorganisasjonen vil planlegge for å skanne forhåndsstemmer 2 ganger fordi det blir en del feil i den manuelle opptellingen. Korrekt resultat sikres ved å skanne på nytt.

Valgorganisasjonen vil ta opp problemstillingene knyttet til den generelle stemmeseddelen med Valgdirektoratet med sikte på at den generelle stemmeseddelen og stemmeseddelen med blindeskrift adskilles.

Hvorfor oppstår feil?

Feil som gjøres av stemmemottaker skyldes ikke kun mangel på opplæring. Det handler også om at det, gjennom lov og forskrift, skapes regler som er enkle å praktisere. Det er bla dette som ligger i valglovutvalgets mandat – jfr kap 15 og valglovutvalget. Per i dag er det flere faser i valg gjennomføringen med ulike regler (tidligstemmegivning, forhåndsstemmegivning, stemmegivning på valgdagen og sametingsvalget).

Valgstyrets sekretær ser positivt på en gjennomgang av regelverket, med tanke på å skape klare regler som er enkle å praktisere.

Alle slike problemstillinger som er avdekket etter valget 2017 vil bli gjenstand for et spesielt fokus på opplæringer som gis valgmedarbeidere neste valg.

6. MANNTALL

Manntallet legges ut til offentlig ettersyn så snart det lar seg gjøre etter skjæringsdatoen 30. juni. I kommunegården og i rådhuset samt på Bekkestua og Rykkinn biblioteker. I tillegg på Fornebu senter fra 10. august. I henhold til loven skal manntallet ligge ute til og med valgdagen.

Alle som stiller liste har uten omkostninger rett til ett papireksemplar av manntallet (valgforskriften § 3). Tre partier bestilte manntallet, kun ett parti hentet bestilt manntall.

Dette har en kostnadsside for kommunen.

2019

Det er valgorganisasjonens erfaring at utlagte manntall og manntall som partiene gjør krav på blir lite benyttet. Det er derfor ønskelig, også utfra et kostnadshensyn, å ta ned antall utleggingssteder. Bergen kommune f.eks legger ut manntallet ett sted (rådhusets servicetorg) på en PC som er øremerket formålet. Valgstyrets sekretær vil fremlegge en vurdering av dette ved neste valg.

7. OPPTELLING OG VALGOPPGJØR

Alt knyttet til opptelling og valgoppgjør fungerte som planlagt og forutsatt. Men som kjent ble premissene for den foreløpige opptellingen endret av KMD kort tid før valget, hvilket fikk relativt omfattende konsekvenser for kommunene.

I slutten av august ble det tatt opp i medier mulighetene for hacking av programvare, datalinjer og datamaskiner med formål å påvirke valgresultatet. Det ble stilt spørsmål om hvilken beredskap kommunene har for å telle alle eller en andel av stemmene manuelt, for å sikre korrekt valgresultat

I henhold til valgloven skal stemmesedler telles i to omganger, ved en foreløpig og en endelig opptelling. Dette gjelder både stemmesedler avgitt på forhånd og stemmesedler avgitt på valgting.

Ny forskrift til valgloven 1. september 2017

Kommunal- og moderniseringsdepartementet fastsatte i forskrift 1. september at ved opptelling av stemmesedler ved valg til Stortinget i 2017, skal alle kommuner foreta den foreløpige opptellingen av stemmesedler manuelt. Den endelige opptellingen kan gjøres ved bruk av skannere.

Fra en planlagt sentral opptelling fordelt på krets ved bruk av skannere i rådhuset, måtte den foreløpig opptelling av stemmesedlene foregå manuelt lokalt i valgkretsene, mens andre gangs telling foregikk ved hjelp av skannere på rådhuset. Tidligere etablert rutine for manuell telling i valglokalene ble benyttet, ny opplæring ble gitt stemmestyrene og nødvendig utstyr innkjøpt den siste uken for å tilpasse oss den nye hasteforskriften. Dette gikk fint. Foreløpig manuell opptelling av forhåndsstemmer ble ivaretatt på mandag formiddag.

Valgorganisasjonen mener arbeidet med telling av stemmene fungerte meget godt og effektivt. Valgresultatet ble rapportert inn fortløpende til valgresultater.no.

Det ble avdekket en del avvik mellom foreløpig manuell opptelling av forhåndsstemmer og endelig opptelling i skannere. Forhåndsstemmene ble derfor skannet nok en gang for å sikre resultatet (se for øvrig kap 5).

1. november 2016 gikk Posten Norge over til distribusjon av brev og aviser kun mandag til fredag. Det får konsekvenser for forsendelsene av forhåndsstemmene til valgstyrene. Adgangen til å forhåndsstemme avsluttes fredag 8. september. Tidligere ville disse stemmene blitt sendt til valgstyret lørdag, men kan nå sendes først mandag. Fristen for å godkjenne forhåndsstemmer er derfor flyttet fra valgdagen kl. 21 til *tirsdag etter valgdagen kl. 17*. Endringen forsinket det endelige valgoppgjøret fordi det blir en pause i opptellingen tirsdag etter valget i påvente av forhåndsstemmer som er på vei i posten. Se for øvrig punkt 3.3.

Valgstyret behandlet valgoppgjøret i møte onsdag 13. september på ettermiddagen.

8. REKRUTTERING OG BEMANNING

Ved årets valg var det totalt 369 personer på valgets lønningslister. 307 personer bisto som valgmedarbeider i valglokalene. Av disse var 110 kommunalt ansatte og 197 eksterne.

Økningen på drøye 50 medarbeidere sammenlignet med valgdagen i 2015 skyldes 3 ekstra kretser/valglokaler og generelt flere PCer som må bemannes i valglokalene.

Valgstyret sekretær hadde i forkant av valget en solid og nyttig prosess med

HR-direktøren. Det ble etablert felles retningslinjer for administrativt ansatte for fri med lønn til valgarbeid valgdagen, på forhåndsstemmemottak og øvrige valgoppgaver.

Valgstyrets sekretær har ønsket mulighet for å rekruttere **flere** medarbeidere til stemmestyre, valglokaler og øvrige valgoppgaver blant kommunens ansatte (interne). Fordel med å rekruttere kommunalt ansatte er at man beholder kompetansen i organisasjonen slik at den kan gjenbrukes.

Innsatsen med å øke andelen kommunalt ansatte har ikke lyktes. Valgorganisasjonen fastslår at andelen kommunalt ansatte som tar på seg valgarbeid ligger stabilt på ca. 36%.

2019

Valgorganisasjonen vil arbeidere videre, i dialog med rådmannen, for å øke andelen kommunalt ansatte.

Opplæring

Alle valgmedarbeidere må delta på obligatorisk opplæring i forkant av valgoppgaven. Opplæringen består av generell informasjon om valgordning og regelverk samt opplæring i bruk av EVA. Det var satt opp flere alternative kursdager, både på dagtid og kveldstid. Tilbakemeldingene fra valgmedarbeiderne er entydige på at opplæringen var svært god og nyttig og noe valgorganisasjonen bør fortsette med.

For en liten valgorganisasjon er det svært krevende å gi opplæring til noen hundre valgmedarbeidere. Opplæringen utføres ved bruk av valgorganisasjonens egne krefter og kompetanse.

Grunnet ny forskrift om manuell optelling, ble det gitt ny opplæring til stemmestyrene kun dager før valget.

9. INFORMASJON

Kommunal- og moderniseringsdepartementet iverksetter en rekke nasjonale informasjonstiltak ved gjennomføringen av valg rettet mot alle velgere og noen enkeltgrupper. Valgorganisasjonen tilrettelegger egne informasjonstiltak primært rettet direkte mot egne velgere. Hovedformålet med informasjonsarbeidet er at alle velgere får god informasjon om hvor og når de kan stemme og hvem de kan stemme på.

Valgstyret behandlet i møte 14.03.2017 Informasjonsplan for gjennomføring av stortings- og sametingsvalget 2017. Valgstyrets sekretær mener at planlagte informasjons- og kommunikasjonstiltak er gjennomført i tråd med den vedtatte planen, i godt samarbeid med kommunikasjonsenheten. Bruk av Bæringen og kommunens nettsider ble forbedret og videreutviklet dette valget. Sosiale medier som Facebook, Snap Chat og Instagram har vært aktivt benyttet. Sms ble benyttet til 1. og 2. gangs velgere med informasjon om forhåndsstemmemottak i kommunen. Digipost ble ikke benyttet. Effekten av tiltaket er vanskelig å måle, men den høye valgdeltakelsen tyder på at kommunen lyktes godt med informasjonsarbeidet. Fokus på godt informasjonsarbeid vil bli videreført kommende valg.

10. SAMETINGSVALGET

Valgstyrets sekretær mener at sametingsvalget ble gjennomført på en god måte og innenfor de rammer som er satt i regelverk og av valgstyret. Som mange andre kommuner opplevde Bærum utfordringer knyttet til stemmesedler, manntall og informasjon. Dette har valgorganisasjonen tilbakemeldt til VD.

11. TILBRINGERTJENESTE

Tilbringertjenesten ble utført av Bærum Frivilligsentral. Dette er et vellykket tiltak som foreslås videreført.

12. VALGOBSERVASJON

Den norske Helsingforskomité gjennomførte en svært omfattende valgobservasjon i Bærum og landet forøvrig. 26 erfarne valgobservatører fra 10 land kom til Norge for å observere. Samtlige valglokaler i Bærum ble observert. Manuell foreløpig opptelling, transport til rådhuset og avlevering av utstyr i rådhuset ble observert. Også representanter fra Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) observerte valget i Bærum.

Valgorganisasjonen vil se svært grundig på rapportene fra valgobservasjonene når disse foreligger.

13. LISTEBÆRERE

I henhold til lovverket har listebærerne full rett til å stå utenfor valglokalene og dele ut stemmesedler.

Internasjonale valgobservatører har reagert på denne tradisjonen, og de mener velgere kan bli forledet til å tro at det er den tildelte stemmeseddelen som skal benyttes. Valgobservatørene mener at det hadde vært annerledes hvis alle partiene hadde vært representert med lister. Ordningen skaper mye forvirring særlig blant førstegangsvelgere, eldre og nye landsmenn. Valgstyrets sekretær vil fortsette å ta opp problemstillinger knyttet til listebæring med Valgdirektoratet.

14. VELGERE SOM TRENGER HJELP I VALGLOKALET OG VALGAVLUKKET

Velgere som trenger hjelp i valglokalet og valgavlukket skaper mange utfordringer og forvirring blant stemmemottakere også på våre mange helse- og sosialinstitusjoner. En episode på et forhåndsstemmemottak medførte et avisinnlegg i Budstikka. Valgstyrets sekretær ønsker på nytt å ta problemstillingen opp med Valgdirektoratet med ønske om en avklaring av regelverket.

15. VALGLOVUTVALGET

Regjeringen oppnevnte Valglovutvalget 21. juni. 2017. Utvalget skal lage forslag til ny valglov og vurdere endringer i valgordningen. Utvalget ledes av lagdommer Ørnulf Røhnebæk og består av totalt 17 medlemmer (en erfaren kommunalt valgansvarlig er representert i utvalget; Kari Aarnes fra Steinkjer kommune). Utvalget skal foreta en helhetlig gjennomgang av hvordan valg gjennomføres.

Mandat

Utvalget skal se på alle sider av valggjennomføringen, blant annet forsendelse av forhåndsstemmer, forholdet mellom tidligstemmegivning, forhåndsstemmegivning og stemmegivning på valgdagen, ansvar og roller knyttet til mottak og opptelling av stemmer og godkjenning av valg.

Utvalget skal også vurdere om det er behov for endringer i valgordningen, og om endringer i fylkesstrukturen bør få konsekvenser for valgordningen. Personvalgordningen ved stortingsvalg og mulighet til å stryke kandidater ved lokalvalg vil være en del av dette.

Utvalget skal se spesielt på klageadgang ved valg.

Utvalget skal avgi sin utredning til Kommunal- og moderniseringsdepartementet innen 31. desember 2019.

Valgstyrets sekretær vil følge med på utvalgets arbeid og se positivt på hensynet til at forenkling, oversiktighet, lesbarhet og praktisk anvendbarhet står sentralt i utarbeidelse av lovteksten. Det er videre svært positivt at det skal legges vekt på å skape klare regler som er enkle å praktisere. Utredningen vil komme på høring til kommunene. Valgstyrets sekretær vil da følge opp og legge til rette for at valgstyret avgir høringssvar.

Behandlingen i møtet 28.11.2017 Valgstyret

Votering:

Enstemmig godkjent.

Valgstyret-28.11.2017- 011/17:

Vedtak:

1. Redegjørelsen knyttet til evaluering og oppsummering av gjennomføringen av stortings- og sametingsvalget 2017 i Bærum kommune tas til orientering.
2. Valgorganisasjonen jobber videre med de evalueringer og forbedringstiltak som beskrives i saken.